

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

A.K. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2015/10298
Karar Tarihi : 7/3/2019

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör : Ali KOZAN
Başvurucu : A.K.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, özel hayat kapsamında kalan eylemler gerekçe gösterilerek görevden alınmanın özel hayata saygı hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/6/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Müftü olarak görev yapan başvuru 5/5/2005 tarihinde şiddetli geçimsizlik nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı iddiası ile boşanma davası açmıştır. Ankara 6. Aile Mahkemesi 27/06/2008 tarihli kararıyla davayı reddetmiş ise de anılan karar temyiz incelemesinde bozulmuştur. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada, her iki taraftan kaynaklanan kusurlu hareketler nedeni ile evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı gerekçesiyle 15/9/2010 tarihinde boşanma davasının kabulüne hükmedilmiştir. Anılan karar, temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

8. Başvurucu ayrıca soy bağı ilişkisi bulunan iki çocuğun kendi çocuğu olmadığı iddiasıyla 10/11/2005 tarihinde nesebin reddi davası açmıştır. Ankara 9. Aile Mahkemesi davanın süre yönünden reddine karar vermiştir. Temyiz incelemesinden geçerek kesinleşen kararda; tanık ve taraf beyanları ile DNA testi için çıkarılan isticvap davetiyelerine davalıların cevap vermemesi gözetilerek her iki çocuğun da başvurucunun çocuğu olmadığı anlaşıldığı ancak öğrenme tarihi üzerinden bir yıllık süre geçtikten sonra dava açıldığı vurgulanmıştır.

9. Başvurucu 25/5/2013 tarihinde başka biriyle evlenmiştir. Bu arada aile sorunlarının personel ve halk arasında duyulduğu, başvurucunun yıprandığı gerekçesiyle görev yeri değiştirilmiştir.

10. Aynı Kurumda çalışan bir personelin şikâyet dilekçesi nedeniyle Diyanet İşleri Başkanlığı Teftiş Kurulu tarafından soruşturma yapılmıştır. İnceleme sonrası düzenlenen 11/3/2013 tarihli raporda; başvurucunun tedavi görmesine rağmen çocuğunun olmaması üzerine eşini bir başka erkekle tanıştırmak cinsel ilişkiye girmelerini sağladığı ve bu şekilde iki çocuk sahibi olduğu ancak çocuklarının kendinden olmadığını başından beri bildiği belirtilmiştir. Ayrıca 2002 yılında hac başkanlığı yaptığı sırada kafilde olan bir kadın ile gönül ilişkisi yaşamaya başladığı, bu bayan ile nişanlandığını çevresine açıklamasına rağmen 2013 yılında başka bir bayanla evlendiği ifade edilmiştir. Söz konusu fiillerin bir din görevlisine yakışmayacak, memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak nitelikte yüz kızartıcı olduğu, başvurucunun 15/4/2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Diyanet İşleri Başkanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 5. maddesi (1) numaralı fıkrası (b) bendinde düzenlenen ortak nitelik şartını görevi sırasında kaybettiği belirtilerek 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 98. maddesinin (b) bendine göre görevine son verilmesi teklif edilmiştir.

11. Diyanet İşleri Başkanlığı Atama ve Yer Değiştirme Kurulunun (Kurul) 9/7/2013 tarihli kararıyla yukarıda belirtilen gerekçeye dayanılarak başvurucunun görevine son verilmiştir.

12. Başvurucu, anılan işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Hatay İdare Mahkemesi 18/6/2014 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda, din görevlisi olan ve toplumu dinî konularda aydınlatma görevi bulunan başvurucunun yürüttüğü görevin özelliği ve sorumluluğu dikkate alındığında çevresine sözleriyle ve davranışlarıyla örnek bir kişi olması gerektiği belirtilmiştir. Hatay İdare Mahkemesince başvurucunun eski eşinin iffetsizlik yaptığı, üzerine kayıtlı çocukların başkasından olduğunu çevresine anlattığı, uzun süre flört ettiği kişiyle görüşebilmek için sık sık Ankara'ya gidip geldiği, bu kişiyle nişanlandığını birçok kişiyle paylaştığı hâlde nişanlandığını inkâr ederek bir başkası ile evlendiği, Kur'an Kursu öğreticisi bayan memur ile görüşmelerinde amir-memur arasındaki ciddiyeti korumamasının Yönetmelik'te belirtilen özel şartı kaybettirecek nitelikte olduğu vurgulanarak dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

13. Başvurucunun temyiz istemi, Danıştay Onaltıncı Dairesi tarafından 3/4/2015 tarihinde derece mahkemesinin kararının hukuka ve usule uygun olduğu gerekçesiyle oyçokluğuyla reddedilmiştir. Karşıoy görüşünde; ortak nitelik vasfının kaybedildiği tespitinin her türlü şüpheden uzak, somut ve kesin delillerle yapılmadığı belirtilmiştir.

14. Nihai karar 1/6/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu tarafından 22/6/2015 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 657 sayılı Kanun'un "Memurluğun sona ermesi" kenar başlıklı 98. maddesinin ilgili kısımları şu şekildedir:

" b) Memurluğa alınma şartlarından her hangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan her hangi birini kaybetmesi;

d) ... hallerinde memurluğu sona erer."

17. 2/7/1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Personelin nitelikleri" kenar başlıklı 9. maddesi şu şekildedir:

"Başkanlık personelinde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen genel şartlar yanında; Başkan, başkan yardımcısı, genel müdür, Rehberlik ve Teftiş Başkanı, il ve ilçe müftüsü, Başkanlık vaizi ve vaizlerin en az lisans düzeyinde dini yüksek öğrenim mezunu olması gerekir. Yönetim Hizmetleri Genel Müdürü için ise dört yıllık yüksek öğrenim mezunu olması şartı aranır.

Başkanlık personelinin 657 sayılı Kanunda ve bu Kanunda yer almayan diğer nitelikleri ile atanmalarında dinî öğrenim şartı arananlara ilişkin ortak nitelikler yönetmelikle düzenlenir."

18. Yönetmelik'in "Genel şartlar" kenar başlıklı 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentleri şu şekildedir:

"a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) bendindeki şartları taşımak.

b) Atanmalarında dini öğrenim şartı esas alınan unvanlarda; itikat, ibadet, tavır ve hareketlerinin İslâm törelerine uygunluğunun çevresinde bilinir olduğu şeklinde ortak bir nitelik taşımak."

B. Uluslararası Hukuk

19. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" kenar başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

20. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında *özel hayatın* eksiksiz bir tanımı bulunmayan, geniş bir kavram olduğu belirtilmektedir. Özel hayata saygı hakkı alt kategorisinde geçen *özel hayat* kavramını AİHM oldukça geniş yorumlamakta ve bu kavrama ilişkin ayrıntılı bir tanım yapmayı uygun bulmamaktadır (*Koch/Almanya*, B. No: 497/09, 19/7/2012, § 51). Bununla birlikte Sözleşme'nin denetim organlarının içtihatlarında *bireyin kişiliğini serbestçe geliştirmesi ve gerçekleştirmesi* ve *kişisel bağımsızlık* kavramlarının özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde temel alındığı anlaşılmaktadır (*Sidabras ve Džiautas/Litvanya*, B. No: 55480/00 ve 59330/00, 27/7/2004, § 43; *K.A. ve A.D./Belçika*, B. No: 42758/98, 45558/99, 17/2/2005, § 83; *Pretty/Birleşik Krallık*, B. No: 2346/02, 29/4/2002 § 61; *Christine Goodwin/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 28957/95, 11/7/2002, § 90).

21. Özel hayata saygı hakkına kamu makamlarının keyfi bir şekilde müdahale etmelerinin önlenmesi, Sözleşme'nin 8. maddesi ile sağlanan güvenceler kapsamında yer almaktadır. AİHM, özel hayata saygı hakkı kapsamında bulunan bir menfaate devletin müdahale ettiğini tespit ettiğinde Sözleşme'nin 8. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen koşulları incelemektedir. Buna göre kamu makamlarının müdahalesinin yasal bir dayanağı bulunup bulunmadığı, anılan fıkra da yer alan meşru amaçlara dayalı ve demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı olup olmadığı araştırılmaktadır (*Dudgeon/Birleşik Krallık* [GK], B. No: 7525/76, 22/10/1981, § 43; *Olsson/İsveç* No.1 [GK], B.No:10465/83,24/3/1988; *De Souza Ribeiro/Fransa* [BD], B. No: 22689/07, 13/12/2012, § 77).

22. AİHM'e göre mesleki hayat *özel hayat* kavramı dışında tutulamaz. Özel hayat unsurları gerekçe gösterilerek mesleki hayata getirilen sınırlamalar, bireyin sosyal kimliğini etkilediği ölçüde Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamına girebilmektedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki insanların büyük çoğunluğu, dış dünya ile olan ilişkilerini geliştirme olanaklarını en çok mesleki hayatları çerçevesinde yürüttükleri faaliyet kapsamında elde etmektedir (*Özpinar/Türkiye*, B. No: 20999/04, 19/10/2010, § 45; *Niemietz/Almanya*, B. No: 13710/88, 16/12/1992, § 29).

23. AİHM mesleki hayatla ilgili başvuru türlerinde *özel hayat* kavramını iki farklı yaklaşıma göre uygulamaktadır: özel hayata ilişkin bir unsurun anlaşmazlık nedeni olup olmadığı (sebebe dayalı yaklaşım) itiraz edilen tedbirin sonuçları bakımından özel hayata dokunan bir meselenin olup olmadığı (sonuca dayalı yaklaşım). AİHM'e göre özel hayata ilişkin unsurların mesleğin icrası bakımından aranan nitelik ve yeterlilik koşulları bakımından gözetilmiş veya kişinin mesleği ile ilgili tasarruflara esas alınmış olduğu durumlardan kaynaklanan başvurular sebebe dayalı yaklaşım çerçevesinde, özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilir (*Denisov/Ukrayna* [BD], B. No:76639/11, 25/9/2018, §§ 100-103).

24. AİHM kişinin meslek hayatını etkileyen bir tedbir için öne sürülen gerekçelerin kişilerin özel hayatına ilişkin olmadığı ancak söz konusu tedbirin kişinin özel hayatına yönelik ciddi olumsuz etkilerinin bulunduğu veya bulunma ihtimalinin olduğu durumların konu edildiği başvuruların sonuca dayalı yaklaşım kapsamında Sözleşme'nin 8. maddesinin kapsamına girebileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda söz konusu olumsuz etkilere ilişkin değerlendirmede AİHM; kişinin yakın çevresi üzerindeki özellikle de maddi bakımdan ortaya çıkan sonuçları, diğerleri ile ilişki kurma ve geliştirme olanakları ile itibarı üzerindeki olumsuzlukları dikkate almaktadır (*Denisov/Ukrayna*, § 107).

25. AİHM sebebe dayalı yaklaşımın Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanmasını gerekli kılmadığı durumlarda, söz konusu tedbirin sonuçlarının özel hayatın üzerindeki etkilerine ilişkin bir inceleme yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Bununla beraber söz konusu bu ayırımın ilgili tedbirin altında yatan sebepleri ve tedbirin sonuçlarını incelerken her iki yaklaşımın birlikte uygulanmasına engel teşkil etmediğini de belirtmektedir (*Denisov/Ukrayna*, §109).

26. AİHM sonuca dayalı yaklaşım uyarınca inceleme yapılabilmesi için söz konusu meslekle ilgili tasarrufun özel hayat üzerinde doğurduğu etkilerin belirli önem ve ciddiyette olmasını aramakta, asgari ağırlık seviyesine ulaşmış olması gerektiğini vurgulamaktadır. AİHM, sadece bu sonuçların çok ağır olduğu ve kişinin özel hayatını önemli derecede etkilediği durumlarda Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanabilir olduğunu kabul etmektedir (*Denisov/Ukrayna*, §§ 113, 116).

27. AİHM, sonuca dayalı yaklaşımı uyguladığı başvurularda iddia edilen ihlallerin ağırlık ve ciddiyet derecesini değerlendirmeye yönelik kıstaslar oluşturmuştur. Bu kapsamda başvurucunun söz konusu tedbir öncesi ve sonrasındaki yaşamı kıyaslanarak maruz kaldığı olumsuz etki değerlendirilmektedir. Ayrıca sonuçların ciddiyetinin belirlenmesinde başvurucunun iddia ettiği öznel algıların somut başvuruda mevcut nesnel koşullarla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra yapılacak incelemenin iddia edilen tedbirin hem maddi hem de manevi etkilerini kapsaması gerekmektedir. AİHM, başvuru sahiplerinin şikâyet ettikleri tasarrufun özel hayatları üzerindeki olumsuz sonuçlarını somut verilere dayalı olarak uygun şekilde ispatlamakla yükümlü olduklarını ifade etmektedir. Ayrıca başvuru sahipleri söz konusu şikâyetlerini ulusal merciler önünde de uygun şekilde dile getirmiş olmalıdırlar (*Denisov/Ukrayna*, §§ 113-117).

28. AİHM; görevine son verilen kişinin çıkarlarıyla toplumun veya diğer bireylerin menfaatleri arasında adil bir denge kurulması gereğine dikkat çekmektedir. *Fernandez Martinez/İspanya* (B. No:56030/07, 12/6/2014) kararında, devlete ait bir ortaokulda Katolik din ve ahlak dersi öğretmeni olarak sözleşmeli şekilde çalışan başvurucunun evli olması ve Kilisenin zorunlu bekârlık kuralını eleştiren hareket içinde yer alması nedeniyle öğretmenlik görevine son verilmesi konusunu Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında incelemiştir. AİHM, Katolik inancını öğretmenin sadece teknik anlamda öğretme yeteneğinden ibaret olmadığını, Kilise kurallarına bağlı olmayı da gerektirdiğini vurgulamıştır (*Fernandez Martinez/İspanya*, §§ 111, 138). Ayrıca başvurucunun Katolik Kilisesi doktrininin bir parçası olan bilgi ile kişisel görüşüne karşılık gelen bilgiyi birbirinden ayırmak için henüz yeterli olgunlukta olmayan öğrencileri eğittiğine dikkat çekmiştir (*Fernandez Martinez/İspanya*, § 142).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Mahkemenin 7/3/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu;

i. Yönetmelik'te öngörülen ortak nitelik şartlarını kaybettiğine dair her türlü şüpheden uzak somut ve kesin delil olmadığını, soruşturma raporunun eski eşinin çelişkili ve tutarsız iddialarına dayandırıldığını ifade etmiştir. Eski eşinin başka bir erkekle ilişkisi olduğunu ve çocuklarının bu ilişkiden olduğunu sonradan öğrendiğini, eski eşinin işyerini ve esnafı arayarak özel durumlarını anlatması sonucu kendine yöneltilen sorulara mecburen cevap verdiğini, mahrem konuları kendisinin ifşa etmediğini ve aleyhine ifade veren tanıkların yalan söylediğini iddia etmiştir.

ii. Türk toplumunda ve dinimizde nişanlıların ahlak kuralları çerçevesinde görüşmelerini engelleyen bir kural olmadığını, nişanlandığını inkâr etmediğini ancak nişanlılık döneminde ahlak dışı bir ilişki yaşamadığını belirtmiştir. Ayrıca Kur'an Kursu öğreticisi kadın ile duygusal ilişkisi olduğuna dair tespitlerin doğru olmadığını, yaşadığı sorunların eski eşinin iftiralarının bir sonucu olduğunu vurgulamıştır. Aynı eylem nedeniyle hakkında hem kınama cezası hem de göreve son verme işlemi uygulanmasının haksız ve ölçsüz olduğunu belirtmiştir.

iii. Yönetmelik'te belirtilen *ortak nitelik* kavramının muğlak ve objektiflikten uzak olduğunu, idareye sınırları belli olmayan bir takdir yetkisi verdiğini ifade etmiştir. Eski eşinin iftiralardan oluşan iddiaların, mahrem konuları çevresine anlattığı ve nişanlısı ile görüşmelerine dair tespitlerin ortak nitelik vasfının kaybedilmesi nedeni sayılamayacağını vurgulamıştır. Yönetmelik'teki anılan düzenlemenin dinen açıkça yasaklanan ve toplumda infial uyandıran zina, hırsızlık, kumar, içki ve tefecilik gibi eylemleri yapan personelin din hizmetinin özelliği de gözetilerek görevden alınması amacıyla tesis edildiğini, kendine isnat edilen eylemlerin bu kapsamda olmadığını, öte yandan ortak nitelik şartının tüm personele uygulanan bir kural da olmadığını ifade etmiştir. Açıklanan nedenlerle özel hayata saygı hakkı ile ifade hürriyeti ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürerek yargılamanın yenilenmesi ile lehine tazminata hükmedilmesini talep etmiştir. Ayrıca dava konusunun özel hayatını ilgilendirdiğini belirterek kimlik bilgilerinin kamuya açık belgelerde açıklanmamasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun özel hayatına ilişkin bazı bilgilere dayanılarak hakkında göreve son verme işlemi tesis edildiği yönündeki şikâyetinin Anayasa'nın 20. maddesi ile güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

32. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak 20. maddesi şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

34. Özel hayat kavramı eksiksiz bir tanımı bulunmayan, geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlıktır. Özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde *bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirilmesi* kavramı temel alınmaktadır. Anılan hak, herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir (*Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31-36; *Bülent Polat*, B. No: 2013/7666, 10/12/2015, §§ 61, 62; *Tevfik Türkmen* [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, §§ 50, 51; *Ata Türkeri*, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 30-32).

35. Özel hayata saygı hakkı kapsamında korunan hukuksal çıkarlardan biri de bireyin mahremiyet hakkıdır. Özellikle mahremiyet alanında cereyan eden cinsel içerikli eylem ve davranışların özel hayata saygı hakkı kapsamında olduğunda kuşku yoktur. Bu yönüyle özel hayat, öncelikle bireylerin kendi bireyselliklerini geliştirebilecekleri ve diğer kişilerle en mahrem ilişkilere girebilecekleri özel bir alana işaret etmektedir (*Serap Tortuk*, §§ 31-36; *Ata Türkeri*, §§ 31, 32).

36. Öte yandan özel hayata saygı hakkı, ilişki kurmak ve geliştirmek üzere çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını da içermektedir. Kişilerin mesleki hayatı özel hayatlarıyla sıkı bir irtibat içindedir. Özel hayata dair hususlar kişinin mesleği ile ilgili tasarruflara esas alınmışsa özel hayata saygı hakkı gündeme gelecektir (*Bülent Polat*, § 62; *Ata Türkeri*, § 31).

37. Bu kapsamda mesleki hayat çerçevesinde kişilerin özel hayatı hakkında sorgulanması ve bunun doğurduğu idari sonuçlar, buna ek olarak kişilerin davranış ve tutumları gerekçe gösterilerek görevden alınmaları özel hayatın gizliliğine yapılmış bir müdahale oluşturmaktadır (*Serap Tortuk*, § 37; *Bülent Polat*, § 63; *Ata Türkeri*, § 33).

38. Somut olayda başvurunun eski eşiyle ilişkisine dair iddiaların ve özel hayatına dair mahrem konuların başvuru hakkında tesis edilen idari işlemin sebebi olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, tesis edilen idari işleme kişinin özel yaşamına ilişkin bir kısım eyleminin dayanak alınması suretiyle özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulduğu sonucuna varılmıştır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

39. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

40. Bu kapsamda yukarıda anılan müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığının Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşulları yönünden incelenmesi gerekir.

i. Kanunilik

41. Hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması ölçütü anayasa yargısında önemli bir yere sahiptir. Hak ya da özgürlüğe bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün yani müdahalenin hukuki bir temelini mevcut olup olmadığıdır (*Sevim Akat Eşki*, B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36).

42. Başvurucu hakkında tesis edilen idari işlemin Yönetmelik'in 5. maddesi ve 657 sayılı Kanun'un 98. maddesi temelinde yürütüldüğü, başvurunun özel hayata saygı hakkına yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Mahkeme kararının söz konusu Kanun ve Yönetmelik hükümlerine dayandığı ve belirtilen yargısal kararların yeterli bir hukuki temeli olduğu görülmüştür.

43. Bu kapsamda somut olayda başvurunun özel hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

ii. Meşru Amaç

44. Anayasa'nın 20. maddesinde, özel hayata saygı hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2010/83, K.2012/169, 1/11/2012; E.2012/108, K.2013/64, 22/5/2013; E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015; *Hüseyin Dayan*, B. No: 2013/5033, 13/4/2016, § 46).

45. Kamu görevlilerinin atanma ve nakillerine ilişkin esasların belirlenmesi hususunda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Kanun koyucuya tanınan takdir yetkisinin amacı kamu hizmetlerinin kesintisiz bir şekilde yürütülmesini temin etmektedir. Öte yandan Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında "*Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.*" denilmiştir. Kamu görevlilerinin Anayasa'ya ve kanunlara sadakat yükümlülüğünün kamu hizmetlerinin devamlılığının ve belli bir disiplin içinde yürütülmesinin sağlanmasıyla yakından ilgili olduğu açıktır. Dolayısıyla Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen sadakat yükümlülüğü kapsamında, kamu hizmetinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve mesleki disiplinin sağlanması amacıyla idarenin takdir yetkisini kullanarak işlem tesis etmesinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır (*Namet Sevinç*, B. No: 2015/9155, 10/1/2019, § 42).

46. Somut olayda ilçe müftüsü olarak görev yapan başvuru, ifa ettiği görev için belirlenen özel şartları görev sırasında kaybettiği gerekçesiyle görevinden alınmıştır. Başvurucunun müftülük görevinden alınması dolayısıyla özel hayata saygı hakkına yapılan

müdahalenin Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrası kapsamında kalan kamu görevinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve mesleki disiplinin sağlanması suretiyle kamu düzeninin korunması meşru amacına dayalı olduğu anlaşılmaktadır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygunluk ve Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

47. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklere *uygun* kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir. Açıktır ki bu başlık altındaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvuru alan arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Çünkü Anayasa'nın 13. maddesinde *demokratik toplum düzeninin gereklere aykırı olmama* ve *ölçülülük ilkesine aykırı olmama* biçiminde iki ayrı kritere yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır (*Ferhat Üstündağ*, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

48. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (*Ferhat Üstündağ*, § 46).

49. *Orantılılık* ise sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvuru alan sınırlama tedbiri arasında dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık, bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir. Dengeleme sonucu müdahalede bulunulan hakkın sahibine terazinin diğer kefesinde bulunan kamu menfaati veya diğer bireylerin menfaatine nazaran açıkça orantısız bir külfet yüklediğinin tespiti hâlinde orantılılık ilkesi yönünden bir sorunun varlığından söz edilebilir (*Ferhat Üstündağ*, § 48).

50. Personel rejimi gibi sıkı kural ve şartlara tabi bir alanda kamu görevini yürütmekle görevli kişilerin hak ve özgürlüklerine herhangi bir vatandaşın uygulanamayacak sınırlamalar getirilmesi demokratik bir toplumda gerekli olabilir. Bu kapsamda kamu makamlarının faaliyetin niteliği ve sınırlamanın amacına göre değişen geniş bir takdir yetkisinin bulunması doğaldır. Ancak özel hayatın gizliliği hakkının mahremiyet hakkı gibi en gizli yönleri söz konusu olduğunda kamu makamlarının takdir yetkisi daha dardır ve bu alanlara yönelik müdahalelerin haklı olduğunun kabul edilebilmesi için kamu makamlarınca ciddi gerekçelerin özellikle gösterilmesi gerekir (*Ata Türkeri*, § 47).

51. Buna göre özel hayata saygı hakkına yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklere uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

52. Öncelikle kamu görevlisi olarak atanmak için aranan genel şartlar yanında ifa edilecek görevin niteliği gözetilerek özel şartlar öngörülmesinin ayrıca atama için aranan niteliklerin görev sırasında kaybedilmesi hâlinin yaptırıma bağlanmasının idarenin takdir hakkı kapsamında kaldığı ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesi amacına yönelik olduğu açıktır. Din görevlisinin toplum nezdindeki yeri ve önemi ile ifa edilen görevin sosyal yapıya etkileri gözetilerek istihdam için özel şartlar öngörülmesinin demokratik toplum gereklerine uygun olmadığı söylenemez. Ancak idarenin özel hayat alanına giren sebeplere dayanarak memur olma niteliklerinin kaybedildiği gerekçesiyle yaptırım uygulaması hâlinde ciddi ve inandırıcı gerekçelere dayanması gerekmektedir.

53. Somut olayda başvuru hakkındaki iddialara ilişkin yapılan soruşturmada, başvuru birliğinde görev yaptığı personel ile eski eşi ve konuyla ilgisi olan bazı kişilerin ifadelerine başvurularak ayrıntılı bir müfettiş raporu düzenlenmiştir. Raporda, başvuru birliğinin eski eşi ve çocukları ile ilgili yargı kararlarına da yansımış konular tanık ifadeleri de gözetilerek değerlendirilmiş; başvuru birliğinin aile ve cinsel hayatına ilişkin mahrem konuları iş ortamında anlatarak alenileştirdiği, mahrem konuların çalıştığı kurum personeli tarafından da bulunduğu vurgulanarak özel hayatına ilişkin konuların meslek hayatına yansıdığı tespit edilmiştir.

54. Öte yandan raporda ve raporu esas alan mahkeme kararında; başvuru hakkındaki iddiaların tartışıldığı, ifa edilen görevin önemi ve özellikleri ile özel hayata ilişkin konuların mesleki hayata olumsuz yansımaları gözetilerek bir sonuca varıldığı görülmüştür. Başvuru birliğinin din görevlisi olduğu hususu ile ifa edilen görevin önemi ve özelliği gözetildiğinde başvuru ile ilgili ciddi iddiaların kurum disiplini ile itibarını zedeleyerek kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini engellemeyeceği söylenemez. Ayrıca idarenin yaptığı değerlendirmede başvurucuya isnat edilen eylemlerin özel hayat sınırlarını aşarak göreve yansımalarının olduğu hususu ile kamu hizmetinin devamlılığını sağlamada disiplin kurallarının ve din görevlisinde aranan niteliklerin önemini gözetmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda başvuru birliğinin özel hayatına ilişkin eylemlerinin ifa edilen görevin özelliklerine göre belirlenen niteliklerin kaybedilmesi sebebi olarak kabul edilmesi ile kurum disiplini ve itibarını olumsuz yönde etkileyen bir unsur olarak değerlendirilmesinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla alınması zorunlu bir tedbir olarak başvuru birliğine son verilmesinin demokratik toplum gereklerine uygun olmadığını söylemek güçtür.

55. Ayrıca disiplin soruşturması ve mahkeme sürecinde başvuru birliğinin katılımı ve savunması ile delillerini sunması sağlanmak suretiyle özel hayata saygı hakkının gerektirdiği usule ilişkin güvencelerden yararlandırılmış olduğu görülmüştür. Öte yandan başvurucuya isnat edilen eylemin görev yaptığı kuruma yansımalarının olduğunun tespit edilmesi karşısında başvuru hakkında uygulanan yaptırımın kamu hizmetinin devamlılığını sağlamak amacına uygun olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuru birliğinin kamu kurumuna yansıyan eylemlerinin kurum disiplini ve itibarını olumsuz yönde etkileyen bir unsur olarak değerlendirilmesi ve bu eylemler nedeniyle başvurucuya idari yaptırım uygulanmasının demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğu kabul edilmelidir.

56. Açıklanan gerekçelerle başvuru birliğinin iddialarının bir ihlal içermediği anlaşıldığından Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun gizlilik talebinin kabulüne ve kimlik bilgilerinin kamuya açık belgelerde GİZLİ TUTULMASINA,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/3/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU